

gresso de agro dicat illi: Statim transi, recumbe: Et non dicat ei. 8. Para quod cœnem, & præcinge te, & ministra mihi donec manducem, & bibam, post hoc tu manducabis & bibes. 9. Nunquid gratiam habet seruo illi, quia fecit quæ ei imperaverat. 10. Non puto: Sic & vos cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis dicite: Servi inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus. 11. Et factum est, dum iret in Jerusalem, transibat per mediam Samariam, & Galilæam. 12. Et cum ingrederetur quoddam castellum, occurrunt ei decem viri leprosi, qui steterunt à longè. 13. Et levaverunt vocem dicentes: Jesu præceptor miserere nostri. 14. Quos ut vidit, dixit: ostendite vos sacerdotibus. Et factum est dum irent, mundati sunt. 15. Unus autè ex illis, ut vidit quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum. 16. Et cecidit in facie ante pedes ejus, gratias agens: & hic erat Samaritanus. 17. Respondens autem Jesus dixit: Nonne decem mundati sunt? Et novè ubi sunt? 18. Non est inventus qui rediret, & daret, gloriam Deo, nisi hic alienigena. 19. Et ait illi: Surge vade: quia fides tua te salvum fecit. 20. Interrogatus autem à Phariseis quando venit regnum Dei? respondens eis: dixit: non venit regnum Dei cum observatione: 21. Neque dicent, ecce hic, aut ecce illic: ecce enim regnum Dei intra vos est. 22. Et ait ad discipulos suos. Venient dies quando desideretis videre unum diem filij hominis: & non videbitis. 23. Et dicent vobis: ecce hic, & ecce illic nolite ire neque sectemini. 24. Nam sicut fulgur, coruscans de sub cœlo, in ea quæ sub cœlo sunt fulget: Ita erit filius hominis in die sua. 25. Primum autem oportet illum multa pati, & reprobari à generatione hac. 26. Et sicut factum est in diebus Noe: ita erit, & in diebus filij hominis. 27. Edebant, & bibebant, uxores ducebant, & dabantur ad nuptias usque in diem quâ intravit Noe in arcam. & venit diluvium, & perdidit omnes. 28. Similiter sicut factum est in diebus Loth: Edebant, & bibebant, emebant, & vendebant, plantabant, & ædificabant. 29. Qua die autem exiit Loth à Sodomis pluit ignem & sulphur de cœlo, & omnes perdidit. 30. Secundum hæc erit, qua die filius hominis revelabitur. 31. In illa hora qui fuerit in tecto, & vasa ejus in domo, ne descendat tollere illa: & qui in agro, similiter non redeat retro. 32. Memores estote uxoris Loth. 33. Quicumque quæserit animam suam salvam facere, perdet illam: & quicumque perdidit illam, vivificabit eam. 34. Dico vobis, in illa nocte erunt duo in lecto uno, unus assumetur, & alter relinquetur. 35. duæ erunt molentes in unum; una assumetur, & altera relinquetur: duo in agro, unus assumetur, & alter relinquetur. 36. Respondentes dicunt illi: Ubi Domine? 37. Qui dixit illis: Ubi cumque fuerit corpus, illuc congregabuntur & aquilæ.

ARGUMENTVM cum Remissionibus.

Primò. Vers. 1. Docet Christus D. cavendum esse ne demus scandalum pusillis. De quo disserui tom. 4. cap. 10. & supra Matth. 18.

Secundò. Vers. 3. Docet veniam esse dandam fratri peccanti, de quo disserui tom. 4. c. 11. sicut & quod fides ut granum sinapis magna operatur, eodem tom. 4. cap. 9. à quæst. 7.

Tertiò. Vers. 7. Proponit parabolam de seruo arante, quæ hic est explicanda.

Quartò. Vers. 11. Curat decem leprosos, jubetque ut ostendantur sacerdotibus: Explicavi tom. 4. c. 13. de quo hic aliqua.

Quintò. Vers. 20. Proponit suum adventum ad iudicium, atque inopinatum futurum, sicut diluvium in diebus Noe, & incendium Sodomæ tempore Loth, de quo egi tom. 4. c. 50. & supra. Matth. 24.

Servus arans, & pascens.

Luc. 17. n. 7. Quis vestrum habens servum arantem, aut pascentem, qui regresso de agro dicat illi, Statim transi, recumbe.

Num. Et non dicat ei: Para, quo cœnem, & præcinge te, & ministra mihi, donec manducem, & post hæc tu manducabis, & bibes.

VERSIONES

VERSIONES.

Syrac. n. 7. Quis ex vobis, cui sit servus, qui ducit juga boum aut qui pascit oves.

D. Augustinus. Pascensem oves vel boves.

Arabicus. Ascende, & incumbe.

Æthiopic. Qui habet servum aratorem aut pastorem.

Persicus. Ex sato herbofo venit.

Siriacus n. 8. Para aliquid mihi &c. & præcinge lumbos tuos.

Arabicus. Præcinge humeros tuos.

Persicus. Mihi para aliquid, ut manducem.

Persicus. Ministerium mihi præsta ad tempus.

EXPOSITIO I.

1. Quis vestrum: Proponit Dominus familiare exemplum ad suos discipulos cum eos exhortatur ad varia bonorum operum genera; ut ait Euthymius: Hoc nunc exemplo jactationis affectum evellit, qui boni operationem consequitur. Ne in jactantiam, ac superbiam incidant, & inde omnem fructum boni operis deperdant, ut post D. Augustinum lib. 2. quaestionum Evangelicarum, cap. 39. notavit Theophyl. Theophylactus, dicens: Monstratur per hanc parabolam: quod non oportet extolli in bono quopiam opere, imò, neque in omnium implatione: Quod communi, & vulgari exemplo ante omnium oculos confirmat.

2. Servum arantem: colentem, nempe, agros: aut pascentem: Syriacus: Qui ducit juga boum: D. Augustinus: pascentem oves, vel boves: & ait, servum, non mancipium, ut iniquè dicunt hæretici detractores bonorum operum; sed intelligitur servus mercenarius, qui pacta mercede laborat in agro; vel vinea Domini sui Et quamvis nostra opera prout à nobis sunt, nullius sint valoris; tamen provenientia à gratia Christi, multum habent valoris, & magnam promerentur mercedem. Matth. 10. num. 41. Marc. 9. num. 41. Apocalyp. 11. num. 18. Gratia enim est semen gloriæ, quam Deus nostris operibus provenientibus ex gratia Christi, ex infinita sua bonitate dignatur promittere: Qui regresso de agro: Codices Græci, ut testatur Lucas Burg. legunt. Venienti de agro: Persicus: Qui ex sato herbofo venit: Pærgit Textus: Dicat illi statim: absque ulla mora: Transi, perge, intra in domum. Et recumbe, Arabicus, Ascende & incumbe; hoc est, accumbe mensæ & cibo, potu, ac quiete refice.

3. Et non dicat ei, Græcè, Et non potius dicat ei: & venienti seruo de agro, vel de pascentis ovibus, ita dicit ei Dominus, ut requiescat, & accumbat, ut tamen prius, ei præparet cœnam & ei ministret, post hæc servus manducabit & bibet: Quamdiu dies est, tempus est, non est quiescendum ab opere, sed labori labori adjungendus: nam quamvis veniat ab aratro

agrorum, cum adhuc dies superest, adhuc ministret ad cœnam Domini sui; & tunc postea servus sedebit, & cœnabit. His ergo nos docet Divinus Magister, quod non sufficit nobis unum; vel alterum opus bonum, sed omnia facere oportet: Quamdiu enim mortalis vita durat semper est laborandum, ac operandum in divinis mandatis observandis. D. Ambrosius hic ait. Sicut tu non solum dicis seruo tuo: Recumbe, sed exigis ab eo aliud ministerium, & gratias ei non agis: ita nec in te paritur Dominus unius usum esse operis, aut laboris, quia dum vivimus, debemus semper operari. Beda: Novis Beda. semper studiis angere priora:

QUÆSTIO I.

Quare seruo venienti ab agro Paterfamilias providet ei cœnam?

Venerat servus, ex agro colendo, vel ex pascentis ovibus: Mandat Dominus ut ministret, & præparet ei cœnam, & deinde adjungit: Post hæc tu manducabis & bibes: Dominus exigit à seruo servitium, & ministerium: tamen ei, providet necessaria, cibum, nempe, & potum. Unde monet Seneca Epistol. 47. ad Lucillum, quod bonus Paterfamilias suos habet, non ut servos, sed ut familiares: Et post pauca subdit: Quidam cœnam recum; quia digni sunt, quidam, ut sint, si quid enim tu illis ex sordida conversatione servile est, honestorum conviciis excutiet.

Pro magna Salomonis gloria celebratur, quod ejus servi in Juæa, & Israël, innumerales. . . comedentes, & bibentes, atque levantes: 3. Reg. 4. cap. 4. n. 20. & nil delitiosius, ac jucundius potest accedere bono principi, quàm quòd servi ejus sint levantes. comedentes; & bibentes. Gen. 49. num. 20. dicitur: Aser pinguis panis, & præbebit delicias regibus. Et quomodo præbebit delicias regibus. In abundantia panis, nempe: qua subditi saturantur habent, seu debent habere boni principes suas glorias, ac delicias: Nil sane gloriosius, ac jucundius principi quàm quòd sui necessitas abundant, & illi non indigeant, Rupertus ad citata verba ait. Aser beatus interpretatur: Bene ergo alludit ad nomen ejus dicens Pinguis panis ejus. Pinguedo namque vel abundantia panis, quædam beatitudo est vulgi iudicio. Unde Psalm. 133. num. 3. Beatum dixerunt populum cui hæc sunt, sicut: promptuaria eorum plena, eructantia ex hoc in illud, oves fetoræ abundantes in gressibus suis, boves eorum crassæ. Et hæc beatitudine sua præbebit delicias regibus; deliciosa est namque regibus populi saturitas, ubi pinguis est panis ejus.

Vnde maxime arguendi sunt principes, ac magnates, qui à debito alimento suos subditos defraudant; ut impudicas meretrices, ac illicitas, & superfluas suas cupiditates expendant, & in his eorum substantiam consumunt. Pistorum Magister proponit suum somnium Joseph dicens: Vidi somnium, quod tria canisti

nistra farina haberem super caput meum: & in uno canistro, quod erat excessus, portare me omnes cibos, qui sunt arte pistoria avellane comedere ex eo: gen. 40. num 16. Quod somnium mortem, & perditionem hominis indicabat: Tria canistra: Tres annus dies sunt, post quos auferet Pharao caput tuum. Unde tam dura, ac severa sententia fulminatur contra hominem, quodnam crimen illius, ut in tantam poenam incidat: Deus ut omnium provisor cibos; & alimenta ponit in capitibus principum ac magnatum hujus seculi, ut inde distribuatur in famulos, & servos suos. At vero si talis princeps suos servos relinquit famelicos, & tanquam inedia consumptos, ut malæ aves, & impudicæ mulieres libidinis fomenta pascantur, pro certo habe, quod in extremam damnationem, ac perditionem abeant. Ita de his in præsentem philosophatur Philo, & ait: Quapropter, qui in hac re peccavit, lege talionis suspensus necatur, & quod aliis intulit ipse patitur, qui prope qui esurientes, ab ipso pendentes diuturna fame cruciatur: Justissima suspensionis poena cruciatur, quia alimenta aliis debita denegavit, & diuturna fame cruciari fecit.

7. Horum miseram sortem deplorat Jacobus Apostolus in sua Canonica c. 5. num. 1. dicens Agite nunc divites: plorate ululantes in miseriis vestris, quæ adveniunt vobis... ecce merces operationum quæ miserunt regiones vestras, clamat, & clamor eorum in aures Domini Sabaoth introit. Quod magis explicat Glossa: Magna iniquitas; cum etiam mercedem, famulis debitam laboris mercedem nolunt reddere, Mandat Apostolus, ut potentes seculi magno ululatu deprecant suam miseram sortem, quia per potentiam opprimunt subditos nolentes eis reddere, debitam mercedem, & sine cibo, & potu eos faciunt perire.

Luc. 17. n. 9. Nunquid gratiam habet servo illi, qui fecit, quæ ei imperaverat. Num. 10. Non puto, sic & vos cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: servi inutiles sumus: quod debuimus facere fecimus.

VERSIONES.

Arab. n. 9. Nunquid ei servo beneficio tribuetur, postquam egerit. Persicus. Nunquid gratiam inveniet, quod prout requirebat Dominus, præstiterit. Griacus. Quod inunctum fuerat ei. D. Cyprian. Quæ imperata sunt. Arab. n. 10. Fecimus quod nos decebat. D. August. Servi supervacui sumus. Ethiopicus. Servi nos sumus: & quod oportet nos facere fecimus opus nostrum. Persicus. Id quod debitum erat nobis, fecimus.

EXPOSITIO II.

8. Nunquid gratiam habet servo illi: Ex eo quod servus illi præstitit omnia sibi mandata à Domino suo, nunquid Dominus tenetur illi gratias referre tanquam pro beneficio accepto? Non puto: Nullo modo tenetur tali servo gratias agere, quia ratione servitutis tenetur servus tale ministerium, talemque operationem Domino suo exhibere. Theophyl. Servo necessitas incumbit, ut faciat Domini mandatum.

9. Sic & vos: Aperit Dominus similitudinem superius adductam inducens discipulos suos ad humilitatem, & ait: Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt: Cum adimpleveritis legem Dei, ejusque mandata? Dicite, servi inutiles sumus: Non ait Christus, servi inutiles estis, sed ait: dicite, servi inutiles sumus: seu, ut legit D. August. 1. 2. q. 9. Evangelic. q. 3. Servi super vacui sumus: hoc est, vosmetipsos judicate, ac exultate, ut servos inutiles, vestrumque opus, ut parvum, ac inutile, ne per vanam gloriam deperdat fructus bonorum operum; sed potius per humilitatem augeatur; vel servi inutiles quia per opera nostra nil commodi, ac utilitatis damus Deo quamvis ad bonum nostrum multum conferant. Quod debemus facere fecimus; ut ait D. Ambrosius quia iure Domino debemus obsequium. Tamen ut rectè post nostrum D. Cyrill. Alexandrin. ait Euthym. Cum bonus sit Deus, servus tanquam mercenarius vivit, & servitium eorum mercede rependit, ac debitum obsequium, tanquam facinus egregium suscipit & præmium iribus: quod labores etiam excedit: hoc latius explicabo quæstione sequenti.

QUÆSTIO II.

Quare Christus D. mandat, ut nos dicamus, quod servi inutiles sumus?

10. Ait Christus D. in præsentem: Et vos cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis dicite: servi inutiles sumus. Ex quo factum est Heretici argumentum. Christus in præsentem suos fideles vocat servos inutiles: ergo nil boni faciunt cum nulla utilitas sit in eis us operibus? Torum argumentum falsum est: Nam Christus D. suos famulos vocat servos bonos, fideles, benedictos, beatos, ac amicos: Matth. 25. num. 2. Euge servus bone, & fidelis, intra in gaudium Domini tui. Matth. 25. num. 34. Venite benedicti Patris mei possidete paratum vobis regnum: esurivi & dedistis mihi manducare, &c. Matth. 5. num. 3. Beati pauperes spiritu, &c. Joan. 15. n. 4. Vos amici mei estis si feceritis quæ præcipio vobis.

11. Ad argumentum respondeo, quod Christus D. nos dicit servos inutiles: I ostendendam celsitudinem suæ majestatis, & ad excitamentum, ac augmentum nostrorum meritorum, & ad humilitatem sectandam, & ad vanam gloriam fugendam. Ita D. Chrysost. D. Cyrill. D. Ambr. Theophyl. Euthym. & alij quod triplici expositione explico. Primò, dicitur servus inutilis respectu ipsius Dei, quia nostris operibus, ac obsequiis, ipsi Deo

40. De principibus quod debita accipiunt.

Glossa. Magna pena Dominus innot qui in servis regant.

Deo nullam lucrum, nullam utilitatem damus: est enim ipse immutabilis, & ei nostris operibus nihil augeri, vel minui potest. Unde David dicebat: Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges: Ps. 135. n. 2. Et in hunc sensum explicat D. August. Hieron. noster incognitus illud Ps. 49. n. 13. Nunquid mundabo carnes taurorum, ac sanguinem bircorum potabo: Ac si dicat ex talibus sacrificiis nulla mihi est utilitas. Unde dicebat Job. 35. n. 7. Si justè egeris, quid donabis ei: aut quomodo de manu tua accipiet, sibi tanquam utile, ac proficuum.

13. Secundò, servi inutiles per respectum ad consummatam perfectionem, & sanctitatem, qui enim ad hanc spectant, non solum quiescunt, adimplent opera legis, ad quæ sub peccato mortali obligantur; & quod debuimus facere fecimus: sed etiam addunt, & non omittunt opera supererogationis. Sic ait Apostolus 1. Cor. 9. n. 16. Si Evangelizaverò non est mihi gloria, necessitas enim mihi incumbit: Ex præcepto tenebatur ipse, tu & cetera: e i Apolli prædicaret, ut notant Expositores, & subdit Apost. Quæ ergo merces mea: (magna & illustri) in evangelium prædicem sine sumptu: hoc est gratis ponam evangelium, prædicans illud nullo labori, aut vitæ discrimini parens, hoc est, illustri mea merces. D. Bernard de Præcepto, & dispensatione aliquantum ante finem, sic expendit nostrum textum; servi inutiles sumus, quæ facere debuimus fecimus. Ac si dicat. Si solis contenti estis præceptis, & traditionibus impositæ legis, & non sponte etiam perfectionis vos corripitis & suasionibus mancipatis, liberi quidem estis à debito, non tamen pro merito evasistis poenam, sed non accipitis coronam; Magnam, & illustrem, nempe.

14. Tertiò, & sensus mihi maximè genuinus: exhortatus est Christus D. suos discipulos superius ad magnas & præclaras virtutes, ad electosynam faciendam, ad scandala vitanda, ad patientiam habendam, ad magna miracula, & opera cum fide edenda: inde modò eos inducit ad humilitatem, ne vana gloria omnia deperdantur: Cum feceritis hæc omnia dicite: Servi inutiles sumus: Omnia vestra hæc opera tanquam parva, & inutilia vobis videantur, non ait, ut jam notavi in expositione. Cum hæc omnia feceritis servi inutiles estis, sed dicite: Servi inutiles sumus, hoc est, Vos dicite, ac de vobismetipsis hoc exultate, ac publicate, quod servi inutiles estis, & quod nihil utile fecistis; perbellè D. Chrysost. hom. 3. de Osa, ait: Si te ipsum inutilem dixeris, ipse Christus te ut utilem coronabit, D. Basilii Seleucus oratione 35 ait: Humilitatis pulchritudine Apostolorum labores illustrabat. O magna, & excellens humilitas, quæ præclarissimas Apostolorum virtutes condecorat, & illustrat, sic & D. Ambr. & alij.

15. Postquam Christus D. constituit Petrum caput, ac principem suæ Ecclesiæ; dixit suis discipulis, quod oportebat tendere eum in Hierosalem ut crucifigeretur, & occideretur à Principibus Sacerdotum; Tunc Petrus vehementer amoris impulsu obstitens, ait, Absit à te Domine, eris tibi hoc. Christus valde acriter eum reprehendit. Vade post me Satana scandalum es mihi, quia non sapi ea, quæ Dei sunt. Matt. 19. Sylveira in Evang. Tom VI.

n. 23. Nullum ex Apostolis tam durè, ac rigidè Christus increpavit, ut notat D. Basilii Seleucus orat. 31. nec Judam, quando osculo pacis eum tradidit in horto, nec quando discipuli eum avertabant ne tenderet in Hierosalem. Nunc querebant se Judam lapidare, & iterum Joan. 11. vadis illuc. Joan. 11. n. 8. Cur ergo cum Petro dum ex amoris affectu loquitur, tam severè, ac durè se habet Christus? Ipse Dominus immediè antea Petrum Beatum appellavit: Beatus es Simon Barjona, cumque illustratum dixit pivina revelatione Caro & sanguis non revelavit tibi, sed pater meus: Eumque creavit suum vicarium in terris, ac Pontificem suæ Ecclesiæ. Tu es Petrus, & super hanc Petram adificabo militandam Ecclesiam meam: Ne ergo Petrus tantis extra se raperetur, & aliquid sepra se elevaretur, acri correptione submittendus fuit ad humilitatem ut fragilitatem suæ naturæ, ac conditionis introspiceret, etsi se audierat Beatum appellari, etiam sciret se Sacerdotem nominari. Cardin. Pet. Dam. 7. c. 11. & ait: Salvator noster, qui tanquam mitis Agnus, mox ut Petro, cali terræque juræ commisit, proinus eum durè redargutione corripit. Vade post me Satana: & rationem subjicit. Quia in hac mortalitate rectè non vivitur, si blandis, ac melibus asperitas non miscetur, nam ubi penitus disciplina postponitur, necesse est, ut prona semper ad malum fragilitatis humana conditio relaxetur. Necesse est ut blanda permisceantur asperis: ut prona semper ad malum fragilitatis humana conditio relaxetur.

Decem Leprosi.

QUÆSTIO III.

Quare decem leprosi à longe stantes postulant sanitatem à Christo, unus ex illis gratificans procidit ad pedes Christi?

16. Scribit Noster Evangelista, quod, cum ingressus esset Iesus quoddam castellum, occurrerunt ei decem viri leprosi. Quod Evangelium explicavi tom. 4. cap. 13. & insigniter notatur, quod unus ex illis, ut videt, quia mundatus est, regressus est cum magna voce magnificans Deum. Qui & Samaritanus erat, ex quo sumptuosior & gloriosior sit Christi laus, pro quo audiendus est Ambrosius, l. 1. de Cain & Abel, c. 9. & ait: Laudare Deum, commendare est votum, & sollicitudo. Vnde & Samaritanus ille aliis antefertur, qui cum leprosis aliis novem secundum præceptum Domini mundatus à lepra solus regressus est ad Christum, amplificabat Deum: Ait S. Doctor, quod qui Deum amplificabat alienigena, & Samaritanus erat ex suo genere inimicus gentis Iudeorum, proindeque laudatio magnitudinis testificativa, gloriosior, ac illustrior est, & in se non est tantum laudatio fed quædam illius amplificatio: Amplificabat Deum.

17. Quæstio jam præsens est; quare isti decem leprosi, dum pro sua salute deprecantur, pro illa à longe suas preces fundunt: Steterunt à longe, S. I. longe,

Deus ex nostris operibus nullum habet lucrum, vel utile. Psal. 15. D. August. D. Hieron. Incognitus, Psal. 44. Job. 35.

Ad opera supererogationis non exhortatur Christus 1. Cor. 9.

D. Bernard.

Inducuntur Apostoli ad humilitatem ut illustrentur eorum virtutes.

D. Chryf. D. Basil. Sel. D. Ambros.

15.

math. 61.

Ne natura humana superbia raperetur, & aliquid sepra se elevaretur, acri correptione submittendus fuit ad humilitatem ut fragilitatem suæ naturæ, ac conditionis introspiceret, etsi se audierat Beatum appellari, etiam sciret se Sacerdotem nominari. Cardin. Pet. Dam. 7. c. 11. & ait: Salvator noster, qui tanquam mitis Agnus, mox ut Petro, cali terræque juræ commisit, proinus eum durè redargutione corripit. Vade post me Satana: & rationem subjicit. Quia in hac mortalitate rectè non vivitur, si blandis, ac melibus asperitas non miscetur, nam ubi penitus disciplina postponitur, necesse est, ut prona semper ad malum fragilitatis humana conditio relaxetur. Necesse est ut blanda permisceantur asperis: ut prona semper ad malum fragilitatis humana conditio relaxetur.

D. Ambros. Laus ab inimicis illustrior.

17.